

POŚMIEWISKO (47) *sb n*

Pierwsze o oraz e jasne (Cn e pochylone); drugie o prawdopodobnie jasne (tak w -isko).

sg *N* pośmiewisko (4). ◇ *G* pośmiewiska (6). ◇ *D* pośmiewisku (3). ◇ *A* pośmiewisko (14). ◇ *I* pośmiewiski(e)m (8). ◇ *L* pośmiewisku (6). ◇ *pl G* pośmiewisk (1). ◇ *A* pośmiewiska (2). ◇ *I* pośmiewiski (2) *RejPs*, *Leop*, pośmiewiskami (1) *LubPs*.

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Wyśmiewanie się, wyszydzenie; kpiny, szyderstwo; ludibrium Modrz, Vulg; illusio, improprium, opprobrium Vulg; subsannatio PolAnt; deridiculum, derisio, irrisio, irritus Cn (38)* : W którym rodzaju takowych niesłusznych pośmiewisk/ niektórzy Dominicianowie własny potkomorzy/ jego nikiemność a głupstwo obyczajnym pośmiewiskiem opisał. *KwiatKsiąż G3*; Więc trzciny w rękę podanie/ pośmiewiską pełne. *LatHar* 318, [541].

pośmiewisko czyje [= kto jest wyśmiewany] [w tym: pron poss (1), ai poss (1)] (2): Ale wj sie przeciwko mnie wspinacie/ y zbijacie mie pośmiewiski moimi. *Leop Iob* 19/5; aby pośmiewiską Chrystuśowego chrześcianin sie nie wtydził. *BiałKat* 246.

pośmiewisko czyje [= kto wyśmiewa] [w tym: ai poss (2), G sb (1), pron poss (1)] (4): zdalo sie im aby swemi pośmiewiski omierzili go Bogu/ mniemiac iz bog moze byc oszydzon *RejPs* 90v; *LubPs* dd5v. *Cf* »pośmiewisko ludzkie«.

W polaczeniach szeregowych (2): *ReszPrz* 25; A drudzy doznali pośmiewisk y biczowania/ nádto y więzienia y ciemnic *WujNT Hebr* 11/36.

W charakterystycznych polaczeniach: doznac pośmiewisk; opisac pośmiewiskiem, zbijac, pelny pośmiewiska (2).

Zwroty: »byc ([u kogo]) w pośmiewisku, [komu] ku pośmiewisku« = in opprobrio esse Vulg; ludibrio haberi Modrz [szyk zmienny] (4:2): *Leop* 2.*Esdr* 1/3; A ten obyczaj mowienia wziet ieth od prawdziwych Prorokow/ ktorzy rosprawuiac o rzeczach Bozkich/ sa w pośmiewisku v onych ktorzy to sobie maa za blażenstwo/ gdyz sie z nich niepolepszaia. *BibRadz* I 161a *marg*; *BudBib Eccli* 34/20; dofyć Rzeczpopolita y Zbor w pośmiewisku byli. *ModrzBaz* 133, 45v; S czego przychodzi im do tego/ ze nie tylko nádętymi sie pokazuią/ ale thez wzytkim sa ku pośmiewisku *Phil* M3.

»cierpiec pośmiewiska« (1): y dla tego samego cierpieli pośmiewiską/ bicia/ więzienia/ y ciemnice/ kámiotowanie *ReszPrz* 25.

»dac (a. podac sie) na pośmiewisko, ku pośmiewisku [komu]« = dare a ponere [aliquem] opprobrium Vulg (2:1): dam was na pośmiewisko wlytkiemu ludu Iraelkiemu. *Leop* 1.*Reg* 11 /2, *Ps* 38/9; ZaiŃte ieth to rzecz czlowieka glupiego a siebie malo znaiacego/ miec serce przeciwko drugim wyniosle/ ktore [...] poda sie im takze wzaiem ku wzgardzie y ku pośmiewisku [*se illis invicem despiciendum ac irridendum praebent*] *ModrzBaz* 58.

»w pośmiewisku miec« = ludibrio habere Modrz (2): Grozi Pan pyllynym y pijanym Iraelitom/ przeto ze y kaplani vdaia sie na pianaŃstwo/ y kxiązeta w pośmiewisku maa flowa Prorockie *Leop* *Is* 28 *arg*; *ModrzBaz* 54.

»w pośmiewisko obracac (a. [u kogo] obrociac sie)« (2): *RejPs* 100v; SwyatoŃci przez ktore bywamy pośwyęconi [...] zarczucaya a w pośmyewisko obracaya. *KromRozm* I D4.

»do pośmiewiska, na pośmiewisko przyść (a. przychodzić)« (1:1): wnet zapomniiała y wtydu y ftanu fwego/ zapomniawrzy tego/ iż thám ná pośmiewifko á ná fzemranie przyść miała *RejPos* [310]; *Phil* M3.

»pośmiewiska [nad kim a. [sobie]] stroić« (1): Iákie pošmyewifká niewierni nád wiernymi ftroią/ gdy ie w fwey mocy máią. *LubPs* dd5v marg; [Maż teraz čás/ ábys fię wzytkich twoich ftarych y nowych krzywd nád Amurátem pomścił/ á nie thylko tych krzywd domowych/ ále theż y onych poľpolitych fzkod/ y onych pośmiewifk/ ktore on łobie ftroi *BarlBaz* 95 (*Linde*)].

»(z)stać się na pośmiewisko, w pośmiewisko [komu]« (1:1): á ftáli fie ná pośmiewifko imo nie przechodzącem ludziem. *RejPs* 133, 59v.

Wyrażenie: »pośmiewisko ludzkie« (1): kto bowiem fámego fiebie chwali/ kto s fpraw fwoich iákichkolwiek pochwałę czyni/ podobny bywa owemu Rycerzowi/ ktory fie z męfthwá fwego zwykł chełpić/ áno od niego dálekim ieft/ y do pośmiewifká ludzkiego zwykł przychodzić. *Phil* M3.

Szeregi: »pośmiewisko a szemranie« (1): *RejPos* [310] cf »na pośmiewisko przyść«.

»wzgarda (a. wzgardzanie) i pośmiewisko« (2): Bochmy wylce nápeľnyeni yák to znamy fami/ Wzgárdzeniem nieprzyyacyoľ fwych y pośmiewifkámí *LubPs* cc4; *ModrzBaz* 58.

Wyrażenia przyimkowe: »na pośmiewisko« (6): gdyż iákoby ná iákie pośmiewifko/ odrzuciwfzy ná ftronę fwięthą prawdę y przyięgę iego/ fzukamy łobie pewnieyfzych niżli on *RejPos* 133, 185v. Cf *Zwroty*.

»z pośmiewiskiem« (4): *BibRadz* 2.*Mach* 8/17; A nadobnie o tym on Roterodan fławny człowiek iákoby s. pośmiewifkiem iákim nápiłał *RejZwierc* 27; Ornat/ ábo po Láćinie *caffula*, znákíem ieft páwłoki/ ktorą Pan twoy w domu Piłatowym z pośmiewifkiem ieft przyodżiany. *LatHar* 81.

~ z pośmiewiskiem z kogo (1): ktori [pan] ono poľli waľze [...] niewftidliwie odprawiac fmiál prziboku Krolewfkiem bedac fpomiewifkiem [!] z nich mowil *PaprUp* K2. ~

W przen (3) : *LubPs* cc4; Bo y biodrá moje nápeľnione fą pośmiewifká: á niemáz zdrowia w cíele moim. *Leop Ps* 37/8.

W porównaniu (1): Y ktoryż ieft człowiek táki iáko Iob? coby fie opił pośmiewifká iáko wody? *BibRadz* *Iob* 34/7.

a. O Bogu w stosunku do ludzkich działań (2) :

Wyrażenie przyimkowe: »na pośmiewisko« (2):

~na pośmiewisko komu (1): przedfię ftánawrzy w máłowáney formie/ [...] fmiemy koľátác onemi pacierzmi/ á mruczeń ledá co przed frogim Máyeftatem Páná fwego/ iákoby ná pośmiewifko iemu *RejPos* 134.

na pośmiewisko czyje [= kto wyśmiewa] (1): Ná wielkie pošmyewifko Páńskie/ Prokurátorow łobie fzukamy. *RejPos* 133 marg. ~

2. Przedmiot szyderstwa (9) :

pośmiewisko czyje [= kto jest wyśmiewany] (1): *Leop Eccli* 27/31 cf *Szereg*.

W poľczeniu szeregowym (1): Rzucić fie też ná fłábźzego/ ohydá/ grzech/ y pośmiewifko ludzkie ieft. *RejZwierc* 79.

Zwrot: »być [*u kogo*] pośmiewiskiem« (2): *RejPos* 17v; Tobych był wolał i to z lepszym było zyskiem, Niżli tak być u wszytkich ludzi pośmiewiskiem. *KochMon* 20.

»[*komu*] z siebie pośmiewisko czynić« (1): Iż ileby kolwiek kroć tżlowiek Wodę Święconą minął/ y niepokropił sie ią tyle rázow Dijabłu s siebie pośmiewifko tżyni/ y nágrawanie. *KrowObr* 70v.

»dać pośmiewiskiem [*miedzy kogo a. kim*]« (1): Oto ia połyłam wam zboże/ y mofzcz/ y oliwę/ że fię náfycicie/ á nie dam was więcey pośmiewifkiem [*non dabo vos ultra opprobrium*] miedzy národy. *BudBib Ioel* 2/19.

Wyrażenie: »pośmiewisko ludzkie« (1): *RejZwierc* 79 *cf W połączeniu szeregowym*.

Szereg: »pośmiewisko i nagrawanie (*a. naigranie*)« [*szyk 1:1*] (2): *KrowObr* 70v; Náigranie y pośmiewifko pyłfnych [*illusio et improprium superborum*]/ y pomftá iáko Lew záfadzi sie nań ná zdrádzie *Leop Eccli* 27/31.

a. *O Bogu w stosunku do ludzkich działań* (3) :

pośmiewisko u kogo (2): Ten cí pan śláfuie żywnością káżdemu stworzeniu/ [...] á możność ná zuchfálífego człeká y ná námocnieyífem koniu iest práwie pośmiewifko vniego. *RejPs* 216v. *Cf Zwrot*.

pośmiewisko przed kim (1): Mocarftwá tego śwyátá pošmyewifko przed pánem *LubPs* I *margin*.

Zwrot: »być za pośmiewisko [*u kogo*]« (1): wżytkoć to iest proch á śmieci przed możnością świętą Páná tego/ á wżytko to iest zá wielkie pośmiewifko v niego. *RejPos* 280v.

b. [*Coś godnego szyderstwa, coś głupiego*: A poniewałz wśyfłki zakony a wftawy/ okromia exequutij [...] nic inego niżeli pośmiewifko íą *UstKościel* 87v.]

Synonimy cf POŚMIECH.

Cf **POŚMIECH, POŚMIECHOWISKO, POŚMIEWANIE**